

ปัจจัยที่มีผลกระทบต่อดุลบัญชีเดินสะพัดของไทย

นาย พงษ์ศักดิ์ ธีมประพาสอักษร

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาเศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาเศรษฐศาสตร์ ภาควิชาเศรษฐศาสตร์

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ปีการศึกษา 2540

ISBN 974 - 637 - 136 - 3

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

T 117540380

FACTOR DETERMINING THAILAND'S CURRENT ACCOUNT

Mr. PONGSAK THAMPAPASADON

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Economics in Economics

Department of Economics

Graduate School

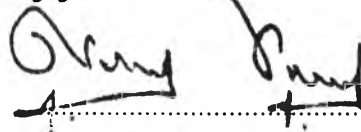
Chulalongkorn University

Academic Year 1997

ISBN 974 - 637 - 136 - 3

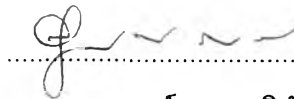
หัวข้อวิทยานิพนธ์   ปัจจัยที่มีผลกระทบต่อดุลบัญชีเดินสะพัดของไทย
 โดย   พงษ์ศักดิ์ ถัมประพาสอักษร
 ภาควิชา   เศรษฐศาสตร์
 อาจารย์ที่ปรึกษา   รองศาสตราจารย์ ดร. สมชาย รัตนโกมุท

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้บัณฑิตวิทยาลัยนี้เป็น
 ส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาโทบัณฑิต

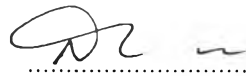

..... คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
 (ศาสตราจารย์ นายแพทย์ สุภวัฒน์ ชุตินวงศ์)

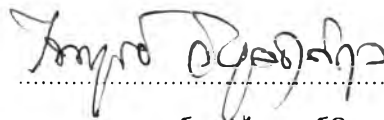
คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

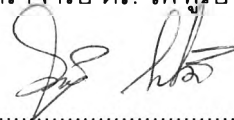
..... ประธานกรรมการ
 (รองศาสตราจารย์ ดร. สุทธิพันธ์ จิราธิวัฒน์)

..... อาจารย์ที่ปรึกษา
 (รองศาสตราจารย์ ดร. สมชาย รัตนโกมุท)

..... กรรมการ
 (รองศาสตราจารย์ ดร. ไพฑูรย์ วิบูลชุตินกุล)

..... กรรมการ
 (อาจารย์ ดร. ไพฑูรย์ ไกรพรศักดิ์)

พิมพ์ต้นฉบับบทคัดย่อวิทยานิพนธ์ภายในกรอบสี่เหลี่ยมนี้เพียงแผ่นเดียว

พงษ์ศักดิ์ ชัมประพาสศัตร : ปัจจัยที่มีผลกระทบต่อดุลบัญชีเดินสะพัดของไทย (Factors Determining Thailand's current account) อ. ที่ปรึกษา : รองศาสตราจารย์ ดร. สมชาย รัตนโกมุท ; 115 หน้า . ISBN 974 - 637 - 136 - 3.

ประเทศไทยประสบปัญหาทางด้านเสถียรภาพทางเศรษฐกิจ โดยเฉพาะปัญหาการขาดดุลบัญชีเดินสะพัดมาเป็นระยะเวลาอันยาวนาน การศึกษาถึงปัจจัยที่สำคัญคือ นโยบายภาษีศุลกากร , อัตราแลกเปลี่ยน และการลงทุนทางตรงจากต่างประเทศ จะทำให้เราสามารถเข้าใจถึงสาเหตุและมุมมองต่างๆของปัญหา รวมทั้งนโยบายที่เหมาะสมในการแก้ปัญหาดุลบัญชีเดินสะพัดของไทย

การศึกษาโดยแบ่งเป็นส่วนดุลการค้าและดุลบริการพบว่า การส่งออกสินค้ามีการเปลี่ยนแปลงเชิงโครงสร้างจากการส่งออกสินค้าเกษตรกรรมเป็นหลัก มาเป็นการส่งออกสินค้าอุตสาหกรรมตั้งแต่ปี 2525 เป็นต้นมา ในการนำเข้าสินค้าตัวแปรอิสระทุกตัวสามารถอธิบายปริมาณการนำเข้าได้ดีพอสมควร แต่การที่ค่าความยืดหยุ่นต่อตัวแปรราคาและภาษีศุลกากรมีค่าต่ำและไม่มีการเปลี่ยนแปลงเชิงโครงสร้างรวมทั้งค่าความยืดหยุ่นต่อรายได้ของสินค้านำเข้ามีค่าสูงแสดงว่า ประเทศไทยมีการพึ่งพาสินค้านำเข้าประเภทวัตถุดิบและเครื่องจักรในการผลิตค่อนข้างสูง ส่วนรายรับจากการบริการผลการประมาณค่าสามารถยืนยันความสำคัญของรายรับจากการท่องเที่ยวมีสัดส่วนสูงสุดของรายรับทั้งหมด รองลงมาคือรายรับจากการลงทุนซึ่งในส่วนนี้ได้ใช้ตัวแปรปริมาณการลงทุนทางตรงของไทยในต่างประเทศแบบล่าช้า 1 ปีในการอธิบาย ทางด้านรายจ่ายจากการบริการ รายจ่ายผลตอบแทนจากการลงทุนซึ่งใช้ตัวแบบล่าช้า 1 ปี ของปริมาณการลงทุนทางตรงจากต่างประเทศมีสัดส่วนสูงสุดของรายจ่ายจากการบริการ รวมทั้งตัวแปรรายได้ของประเทศไทยที่ใช้อธิบายรายจ่ายของคนไทยในการท่องเที่ยวได้ดี ซึ่งมีสัดส่วนสูงขึ้นมาในระยะเวลาหลัง

จากผลการศึกษาทำให้เราสามารถสรุปผลกระทบจากปัจจัยต่างๆเริ่มจาก การใช้นโยบายภาษีศุลกากรในการปกป้องอุตสาหกรรมและปรับปรุงโครงสร้างการผลิตทำให้ขาดดุลกระทบบย้อนหลัง(Backward linkage)ในการผลิตและขาดการพัฒนาทางเทคโนโลยี ทำให้การส่งออกที่เพิ่มขึ้นต้องอาศัยการนำเข้าเพิ่มขึ้นเช่นกัน ต่อมาในปัจจุบันด้านอัตราแลกเปลี่ยนซึ่งไทยใช้ระบบอัตราแลกเปลี่ยนคงที่ทำให้อัตราแลกเปลี่ยนไม่สามารถอธิบายตัวแปรตามในแบบจำลองได้ อย่างไรก็ตามจากการนำทฤษฎี มาร์แชล-เลอร์เนอร์และการหาอัตราแลกเปลี่ยนที่แท้จริงพบว่าเราควรมีการลดค่าเงินบาท สุดท้ายปัจจัยการลงทุนทางตรงจากต่างประเทศเพื่อจุนเจือช่องว่างระหว่างการออมกับการลงทุนมีผลต่อทั้งการนำเข้าและส่งออกสินค้าใกล้เคียงกัน เฉพาะในด้านรายจ่ายจากการบริการ การลงทุนทางตรงทำให้มีการส่งผลตอบแทนจากการลงทุนและค่าใช้จ่ายด้านเทคโนโลยีและลิขสิทธิ์เพิ่มขึ้นด้วย

ภาควิชา ..... เศรษฐศาสตร์ .....
สาขาวิชา ..... เศรษฐศาสตร์ .....
ปีการศึกษา ..... 2540 .....

ลายมือชื่อนิติ .....
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา .....
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม .....

พิมพ์ต้นฉบับบทคัดย่อวิทยานิพนธ์ภายในกรอบสี่เหลี่ยมนี้เพียงแผ่นเดียว

39711004.00 : MAJOR ECONOMICS

KEY WORD: CURRENT ACCOUNT BALANCE /FACTOR/INTERNATIONAL ECONOMIC
PONGSAK THAMPAPASASADON : FACTOR DETERMINING THAILAND'S
CURRENT ACCOUNT . THESIS ADVISOR : ASSO.PROF.SOMCHAI
RATANAKOMUT, Ph.D. 115 pp. ISBN 974-637-136-3

Thailand has been faced with the economic stability problem especially, current account deficit for a long time. The study of determining factors like , tariff policy, exchange rate and foreign direct investment ,will lead us to understand the causes of problems in various aspect including the appropriate policy to cure this problem.

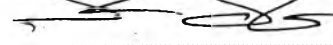
The study of current account was divided into two parts; trade balance and service balance . It was found that export structure changed from agricultural goods to industrial goods since 1982. Import was very well explained by these independent variables. The price and tariff elasticities of import were quite low. However, the income elasticity was high. As a result, Thailand's import depended highly on raw material and machinery goods. For service balance, it was found that travel receipt is the most important combination of whole receipt. Investment income receipt , explained by value of outward FDI in previous year, also played the 2nd most important role of whole service receipt. In case of Service payment ; Investment income payment , explained by value of inward FDI in previous year , was the greatest proportion of the whole payment . As well , income variable can explain travel payment for Thailand.

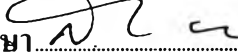
We can summarize that firstly, tariff policy employed to protect and improve the structure of industry, was a cause of shortage in backward linkage and technological development. So that, increasing in export led to increase in import. Secondly, exchange rate, pegged with main currency, can not explain most of dependent variables in model. However , according to Marshall-Lerner condition and real effective exchange rate theory , we can summarize that Baht should be devalued. Finally , inward FDI induced both imports and exports, equally and raised service payment by boosting investment income, copyright and technological fee.

ภาควิชา..... ECONOMICS

สาขาวิชา..... ECONOMICS

ปีการศึกษา..... 1997

ลายมือชื่อนิติ.....

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา.....

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม.....

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จไปได้ด้วยดีด้วยความช่วยเหลือของหลายฝ่าย เริ่มจาก รองศาสตราจารย์ ดร. สมชาย รัตนโกมุท อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ที่ท่านได้กรุณาสละเวลาอันมีค่าของท่านในการแนะนำ และถกเถียงในประเด็นต่างๆ อันเป็นส่วนหลักของวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ นอกจากนี้ รองศาสตราจารย์ ดร. สุทธิพันธ์ จิราธิวัฒน์ ผู้ทำหน้าที่เป็นประธาน และ รองศาสตราจารย์ ดร. ไพฑูรย์ วิบูลชุตติกุล ที่กรุณาตรวจสอบรวมทั้งท้วงติงในจุดต่างๆ ที่ควรปรับปรุงเพื่อให้การเขียนวิทยานิพนธ์เป็นไปอย่างรัดกุมมากยิ่งขึ้น นอกจากนี้ อาจารย์ ดร. ไพฑูรย์ ไกรพรศักดิ์ กรรมการอีกท่านหนึ่ง ที่ได้ให้ออกาสผู้เขียนได้ซักถามในประเด็นทางเศรษฐมิติหลายครั้งหลายครา จนผู้เขียนสามารถใช้แบบจำลองทางเศรษฐมิติในการวิเคราะห์ได้ทั้งหมดที่ไม่เคยศึกษาวิชาเศรษฐมิติมาก่อนเลย นอกจากนี้กลุ่มอาจารย์ที่ได้กล่าวถึงข้างต้นแล้วนั้น เพื่อนๆ หลายคนก็ล้วนมีส่วนช่วยในการร่วมถกเถียงประเด็นต่างๆ รวมทั้งยังทำหน้าที่เหมือนเป็นอาจารย์ของผู้เขียนหลายครั้ง บุคคลที่อยู่ในข่ายนี้ได้แก่ นาย ประวิทย์ โรจนกั้งสตาล , นาย สุริยา เขียรไพศาล และรวมทั้งอีกหลายคนที่ไม่ได้กล่าวชื่อในที่นี้

สุดท้ายนี้ข้าพเจ้าขอขอบคุณค่าทั้งหมดของวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ให้แก่ แม่ ผู้ซึ่งมอบทุนการศึกษาประเภทชาติให้ตลอดชีวิตก็ไม่หมดแก่ข้าพเจ้า และน้องทั้งสองของข้าพเจ้า รวมทั้งบุคคลอื่นที่มีอาจจะเว้นที่จะเอ่ยถึง ผู้ซึ่งให้กำลังใจตลอดเวลาและทำลายกำลังใจในบางเวลา จนกระทั่งวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เสร็จสมบูรณ์ ทั้งนี้ขอבקพร่องหรือขอถกเถียงใดๆ ที่บังเกิดในวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ข้าพเจ้าขอน้อมรับด้วยจิตคารวะแต่เพียงผู้เดียว

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญ.....	ช
สารบัญตาราง.....	ซ
สารบัญรูปภาพ.....	ฅ
บทที่	
1. บทนำ.....	1
1.1 ปัญหาและความสำคัญของปัญหา.....	1
1.2 วัตถุประสงค์	6
1.3 ขอบเขตของการศึกษา	6
1.4 ประโยชน์ของการศึกษา	6
2. ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องและวรรณกรรมปริทัศน์	7
2.1 แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับดุลบัญชีเดินสะพัด	7
2.2 สมการเอกลักษณ์ของระบบเศรษฐกิจแบบเปิด	8
2.3 ฟังก์ชันการนำเข้า/ส่งออกสินค้าและดุลบริการ	11
2.4 ทฤษฎีภาษีศุลกากร	20
2.5 ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับอัตราแลกเปลี่ยนและการลดค่าเงิน	25
2.6 ทฤษฎีและแนวความคิดเกี่ยวกับผลกระทบของการลงทุนทางตรงระหว่าง ประเทศต่อการค้าระหว่างประเทศและการตั้งราคาโอน	29
2.7 วรรณกรรมปริทัศน์	31
3. วิธีการศึกษาและข้อมูลที่ใช้.....	49
3.1 วิธีการศึกษา	49
3.2 ความหมายของตัวแปร	50
3.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล	54

4. ผลการศึกษาเชิงประจักษ์และการวิเคราะห์	55
4.1 การส่งออกสินค้า	55
4.2 การนำเข้าสินค้า	61
4.3 รายรับจากการบริการ	64
4.4 รายจ่ายจากการบริการ	67
4.5 ปัจจัยที่มีผลกระทบต่อดุลบัญชีเดินสะพัดของไทย	70
4.6 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายต่อปัญหาดุลบัญชีเดินสะพัด	87
5. บทสรุปและข้อเสนอแนะ	91
รายการอ้างอิง.....	95
ภาคผนวก	
ภาคผนวก ก	101
ภาคผนวก ข	107
ประวัติผู้วิจัย	115

สารบัญตาราง

	หน้า
ตารางที่ 1.1 การขาดดุลบัญชีเดินสะพัดของไทย.....	2
ตารางที่ 2.1 Agreed tariff reduction for industrial product.....	41
ตารางที่ 4.1 โครงสร้างการส่งออกของไทย (ปี 2520-2538).....	60
ตารางที่ 4.2 สัดส่วนการนำเข้าสินค้าของไทย (ปี 2515-2538).....	63
ตารางที่ 4.3 สัดส่วนรายรับจากการบริการ.....	66
ตารางที่ 4.4 สัดส่วนรายจ่ายจากการบริการ.....	69
ตารางที่ 4.5 ค่าความยืดหยุ่นต่อราคาและภาษีศุลกากร.....	71

สารบัญรูปรภาพ

	หน้า
รูปที่ 1.1 ดุลการค้า ดุลบริการ และ ดุลบัญชีเดินสะพัด ของไทย.....	4
รูปที่ 2.1 กรณีผู้เก็บภาษีเป็นประเทศเล็ก.....	21
รูปที่ 2.2 กรณีผู้เก็บภาษีเป็นประเทศใหญ่.....	24
รูปที่ 4.1 อัตราแลกเปลี่ยนที่แท้จริงของไทย.....	78
รูปที่ 4.2 การลงทุนทางตรงจากต่างประเทศกับการขาดดุลบัญชีเดินสะพัด.....	81
รูปที่ 4.3 โครงสร้างการนำเข้ากับการลงทุนทงตรงจากต่างประเทศ	84
รูปที่ 4.4 การลงทุนทางตรงจากต่างประเทศกับผลตอบแทนจากการลงทุนในดุลบริการ	86